CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Wiedza o społeczeństwie**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	EWOP-R0_100-2206; EWOP-R0_200-2206; EWOP-R0_400-2206.
Termin egzaminu:	7 czerwca 2022 r.
Data publikacji dokumentu:	28 czerwca 2022 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022[1]	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	(III etap) 2. Życie społeczne. Zdający: 1) podaje przykłady zbiorowości, grup, społeczności i wspólnot; charakteryzuje rodzinę […]; 3) charakteryzuje życie szkolnej społeczności […].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. rodzina
2. szkoła

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający: 2) podaje przykłady norm i instytucji społecznych; charakteryzuje ich funkcje w życiu społecznym. 2. Socjalizacja i kontrola społeczna. Zdający: 2) opisuje przejawy kontroli społecznej w życiu codziennym. 14. Środki masowego przekazu. Zdający: 6) ocenia zasoby Internetu […]; świadomie i krytycznie odbiera zawarte w nich treści.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rysunek przedstawia konieczność nie tyle dostosowania się do warunków panujących w pracy, ile pełnego konformizmu, podporządkowania szefowi – pracownik musi zrezygnować albo ze swoich poglądów, albo z pracy.

[1] Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U z 2020, poz. 493, z późn. zm.).

Zadanie 3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	5. Zmiana społeczna. Zdający: 1) charakteryzuje historyczne formy organizacji społeczeństwa ([…] postindustrialne); 2) omawia cechy współczesnego społeczeństwa zachodniego (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe, informacyjne).

Zasady oceniania

1 pkt – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi i jej uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A., 3.

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje […] wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. (III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 1) przedstawia główne podmioty życia publicznego ([…] politycy i partie, władza […]) i pokazuje, jak współdziałają i konkurują one ze sobą w życiu publicznym.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości trzech zdań.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P
3. F

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	4. Struktura społeczna. Zdający: 3) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – Nastąpiło – jak wskazano w tekście 2. – obniżenie roli wykształcenia w awansie społecznym. Obecnie bardziej liczy się sukces finansowy, którego osoba opisana w tekście 1. nie osiągnęła.

Zadanie 6. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 2) omawia czynniki […] służące zachowaniu tożsamości narodowej. 7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający: 3) omawia na przykładach przyczyny […] konfliktów między narodami.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie dwóch poprawnych argumentów uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie:
– Według autora tekstu tożsamość etniczna nie jest przyczyną, a często jest konsekwencją konfliktów.
– Liczba przypadków, kiedy odrębne grupy żyją bez konfliktów, jest według autora tekstu nieporównywalnie większa niż liczba konfliktów.

Zadanie 7. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); wymienia prawa, które im przysługują.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw.
1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. Tatarzy / mniejszość tatarska
2. Łemkowie / mniejszość łemkowska
3. Karaimi / mniejszość karaimska

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 3) opisuje formy aktywności obywateli w ramach […] państwa […]. 16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 1) charakteryzuje kulturę polityczną współczesnej Polski […].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne przyporządkowanie czterech cech.
1 pkt – poprawne przyporządkowanie: trzech cech albo dwóch cech.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. terytorialne uwarunkowania sympatii politycznych
2. zaangażowanie w procesy demokratyczne
3. znajomość procedur wyborczych
4. determinacja preferencji wyborczych

Zadanie 9. (0–3)

9.1.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. 22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający: 3) wyjaśnia, dlaczego tak wielu obywateli nie uczestniczy w życiu politycznym […].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Frekwencja wyborcza to odsetek osób uprawnionych do głosowania, które oddały swój głos w czasie wyborów.

9.2.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 1) omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w samorządach terytorialnych […]. (III etap) 17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Zdający: 2) przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy, w tym podejmowania decyzji w sprawie budżetu.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego podobieństwa i poprawnej różnicy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

Typ 1.: rada gminy
Typ 2.: rada miasta / rada miejska

9.3.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 1) omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w samorządach terytorialnych […]. (III etap) 17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Zdający: 2) przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy, w tym podejmowania decyzji w sprawie budżetu.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Od wyborów 2002 roku mamy bezpośredni wybór organu wykonawczego w gminie i mieście na prawach powiatu, a w sytuacji, gdy żaden z kandydatów nie uzyska więcej niż połowy ważnie oddanych głosów, jest organizowane ponowne głosowanie (to jego dotyczy drugi wiersz z tabeli).

Zadanie 10. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	11. Obywatel i obywatelstwo. Zdający: 2) wyjaśnia, na czym polega nieposłuszeństwo obywatelskie i jakie niesie ze sobą dylematy […].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

nieposłuszeństwo obywatelskie

Zadanie 11. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający: 2) omawia na przykładach patologie życia publicznego (np. korupcja, nepotyzm, klientelizm) i wyjaśnia, dlaczego wpływają one destrukcyjnie na życie publiczne.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Niejasne przepisy powodują wydłużanie postępowania sądowego i sprzyjają korupcji, bo podmioty gospodarcze chcą szybszego załatwienia swych spraw.

Zadanie 12. (0–3)

12.1.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	9. Współczesne spory światopoglądowe. Zdający: 5) rozpatruje racje stron innych aktualnych sporów światopoglądowych i formułuje swoje stanowisko w danej sprawie. 16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 5) charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne (chrześcijańska demokracja, konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjaldemokracja, socjalizm). 37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający: 2) rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo.

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i kontrargumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
Argument –
Typ 1.: Państwo powinno dążyć do niwelowania skutków różnic w dochodach między obywatelami.
Typ 2.: Państwo nie może dopuścić do rozwarstwienia społecznego, czego efektem mogą być konflikty.
Typ 3.: Obywatele mają prawo oczekiwać pomocy państwa w trudnych sytuacjach życiowych.
Kontrargument –
Typ 1.: Nadmierne wydatki socjalne ograniczają realizację innych ważnych zadań finansowanych z budżetu.
Typ 2.: Środki przeznaczone na pomoc socjalną są marnowane, gdyż mogą prowadzić do wyuczonej bierności.
Typ 3.: Wydatki wymuszają wzrost obciążeń fiskalnych i powodują niezadowolenie osób przedsiębiorczych.

12.2.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	36. Prawa człowieka. Zdający: 3) rozróżnia prawa i wolności […] ekonomiczne, społeczne […]. (III etap) 24. Gospodarka rynkowa. Zdający: 1) przedstawia podmioty gospodarcze (gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, państwo) i związki między nimi. (III etap) 28. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Zdający: 2) […] wyjaśnia, czemu służą ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Zasady oceniania
1 pkt – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
B.

12.3.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	36. Prawa człowieka. Zdający: 3) rozróżnia prawa i wolności […] ekonomiczne, społeczne […]. (III etap) 24. Gospodarka rynkowa. Zdający: 1) przedstawia podmioty gospodarcze (gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, państwo) i związki między nimi. (III etap) 28. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Zdający: 2) […] wyjaśnia, czemu służą ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Ubezpieczenia społeczne są finansowane ze składek odprowadzanych przez pracownika i pracodawcę, natomiast pomoc społeczna – z budżetu państwa.

Zadanie 13. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	(IV z.p.) 1. Młody obywatel w urzędzie. Zdający: 1) wyjaśnia, jak nabywa się obywatelstwo polskie […]. (IV z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) […] interpretuje proste przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości trzech zdań.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F
3. F

Zadanie 14. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) wyjaśnia różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce. (IV z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) […] interpretuje proste przepisy prawne.

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych podobieństw i dwóch poprawnych różnic.
1 pkt – sformułowanie: dwóch poprawnych podobieństw i poprawnej różnicy albo poprawnego podobieństwa i dwóch poprawnych różnic albo dwóch poprawnych podobieństw albo dwóch poprawnych różnic albo poprawnego podobieństwa i poprawnej różnicy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Podobieństwa:
Typ 1.: W obu państwach kadencja prezydenta trwa 5 lat.
Typ 2.: W obu państwach prezydent nie może być wybrany na trzy kadencje z rzędu.
Różnice:
Typ 1.: Prezydent RP jest wybierany w wyborach powszechnych i bezpośrednich, a głowa państwa estońskiego – przez parlament.
Typ 2.: W Polsce kandydata zgłasza min. 100 tys. obywateli, a w Estonii - 1/5 składu parlamentu.
Typ 3.: W Estonii prezydent nie może być wybrany na więcej niż dwie kadencje z rzędu, a w Polsce – na więcej niż dwie.
Typ 4.: – W Polsce bierne prawo wyborcze jest ograniczone cenzusem wieku 35 lat, a w Estonii – 40 lat.
Typ 5.: W Polsce kandydat nie musi być obywatelem od urodzenia, a w Estonii – musi.

Zadanie 15. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych […]; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne […] Szwajcarii […].

15.1.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Szwajcaria / Konfederacja Szwajcarska

15.2.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości trzech zdań.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
1. F
2. F
3. P

Zadanie 16. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych […]. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 2) […] podaje przykłady państw z parlamentem jednoizbowym. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) […] podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów).

Zasady oceniania
2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw państw i odpowiadających im numerów.
1 pkt – podanie trzech poprawnych nazw państw albo podanie dwóch poprawnych nazw państw i odpowiadających im numerów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

	Nazwa państwa	Numer na mapie
Informacja A.	**Wielka Brytania / Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej / Zjednoczone Królestwo**	**1**
Informacja B.	**Węgry**	**5**
Informacja C.	**Francja / Republika Francuska**	**3**

Zadanie 17. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec […]. 3) przedstawia zasady odpowiedzialności […] politycznej; wskazuje, kto im podlega. 26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) przedstawia konstytucyjne procedury powoływania i odwoływania rządu, zmiany rządu i zmiany ministrów.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie czterech poprawnych nazw.
1 pkt – podanie trzech albo dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

1. Prezesa Rady Ministrów / premiera
2. (co najmniej) 46 posłów
3. Prezesa Rady Ministrów / premiera
4. konstruktywne wotum nieufności

Zadanie 18. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 4) opisuje uprawnienia nadzorcze premiera i wojewody wobec samorządów terytorialnych.

Zasady oceniania
1 pkt – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
D.

Zadanie 19. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) wyjaśnia relację między prawem międzynarodowym (w tym unijnym) a prawem krajowym. 29. Prawo. Zdający: 1) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym. 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) opisuje źródła prawa w Polsce oraz hierarchię aktów prawnych. (IV z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa […].

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Traktaty unijne są ujęte w formie umów międzynarodowych, które muszą być zgodne z Konstytucją RP – Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach zgodności tego rodzaju źródeł prawa z ustawą zasadniczą.

Zadanie 20. (0–2)

20.1.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej. 24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) wymienia kompetencje Sejmu […]; 3) podaje przykłady stosowania w procedurze legislacyjnej polskiego parlamentu większości zwykłej, bezwzględnej i kwalifikowanej. (III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający: 1) przedstawia […] sposób tworzenia ustaw.

Zasady oceniania
1 pkt – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
C.

20.2.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem […]. (III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający: 1) przedstawia […] sposób tworzenia ustaw.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – Tak.
Uzasadnienie – Może się tak stać w przypadku, gdy sam jest wnioskodawcą danego projektu ustawy.

Zadanie 21. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 5) przedstawia różnicę między sędziami a ławnikami.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
ławnicy

Zadanie 22. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. III. Współdziałanie w sprawach publicznych. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 1) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne: rzeczowe […]; 3) opisuje podstawowe zasady postępowania cywilnego […]. (IV z.p.) 1. Młody obywatel w urzędzie. Zdający: 6) sporządza urzędowy wniosek […]. (IV z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 6) przedstawia uczestników i przebieg procesu […] cywilnego […].

22.1.

Zasady oceniania
1 pkt – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
B.

22.2.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
W przedstawionej sytuacji Krzysztof Nowak był **powodem**, natomiast Jan Kowalski – **pozwanym**.

Zadanie 23. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) wskazuje gałęzie prawa i kodeksy, w których szukać należy odpowiednich przepisów. (IV z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 4) […] wskazuje, w jakim kodeksie można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw.
1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. Kodeks karny
2. Kodeks cywilny
3. Kodeks postępowania karnego

Zadanie 24. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający: 1) przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wymienia środki i mechanizmy ich ochrony w Polsce. (IV z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) […] interpretuje proste przepisy prawne. (IV z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 2) wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka; wyjaśnia, co oznacza, że są one powszechne, przyrodzone i niezbywalne.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Prawa i wolności człowieka wynikają – jak stanowi art. 30 – z przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka, a zatem państwo ich nie nadaje.

Zadanie 25. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. (IV z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	36. Prawa człowieka. Zdający: 4) rozważa, odwołując się do historycznych i współczesnych przykładów, dlaczego dochodzi do łamania praw człowieka na wielką skalę przez reżimy autorytarne. 38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 5) analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach. 40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 7) wymienia konflikty, którym towarzyszy terroryzm; wyjaśnia ich przyczyny oraz motywy i sposoby działania terrorystów; opisuje i ocenia strategie zwalczania terroryzmu. (III etap) 23. Problemy współczesnego świata. Zdający: 4) wyjaśnia, co to jest terroryzm i w jaki sposób próbuje się go zwalczać.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i kontrargumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument – W ramach walki z terroryzmem przetrzymywano bez wyroku, torturowano lub zabijano terrorystów lub rzekomych terrorystów.
Kontrargument – Walka z terroryzmem była prowadzona, by chronić prawa człowieka tych, w których mogły zostać wymierzone działania terrorystów.

Zadanie 26. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu. (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 1) wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych […].

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów uzasadnienia.
1 pkt – sformułowanie jednego poprawnego argumentu uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Nastąpiło zjednoczenie Niemiec – na mapie nie ma już NRD.
Nie nastąpił rozpad Jugosławii – na mapie nie ma jeszcze wyodrębnionej Słowenii oraz Chorwacji.

Zadanie 27. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 1) przedstawia […] zasady prawa międzynarodowego […].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi

Typ 1.: integralności terytorialnej
Typ 2.: nienaruszalności granic

Zadanie 28. (0–3)

28.1.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 4) omawia przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące relacji państwo – Kościół; podaje najważniejsze postanowienia konkordatu.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
konkordat

28.2.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	(III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 1) przedstawia główne podmioty życia publicznego ([…] politycy […]).

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnego imienia i nazwiska.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Aleksander Kwaśniewski

28.3.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymaganie szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 4) omawia przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące relacji państwo – Kościół; podaje najważniejsze postanowienia konkordatu.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Stolica Apostolska

Zadanie 29. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji); 2) charakteryzuje sposób powoływania, działania i najważniejsze kompetencje instytucji Unii Europejskiej ([…] Rada Europejska […]. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 1) przedstawia cele i etapy integracji europejskiej (traktaty rzymskie, traktaty z Maastricht, Nicei, Lizbony).

29.1.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie –
Typ 1.: Traktat paryski, na mocy którego powstała EWWiS, został podpisany na 50 lat, a zatem w momencie przyjęcia traktatu z Lizbony nie obowiązywał.
Typ 2.: Traktat z Lizbony zmieniał inne traktaty – nie ma w materiale wzmianki, z której wynikałoby, że korygował on przepisy traktatu paryskiego.
Typ 3.: Ani Traktat o Unii Europejskiej, ani Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską nie zostały podpisane w Paryżu.

29.2.

Zasady oceniania
1 pkt – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
C.

Zadanie 30. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 6) rozważa możliwości prowadzenia akcji humanitarnych, współpracy rozwojowej oraz interwencji pokojowych na obszarach dotkniętych konfliktami zbrojnymi, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne. 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 4) wyjaśnia, jak powstało NATO, […] wymienia najważniejsze operacje wojskowe Sojuszu. (III etap) 19. Relacje Polski z innymi państwami. Zdający: 2) charakteryzuje politykę obronną Polski; członkostwo w NATO, udział w międzynarodowych misjach pokojowych i operacjach militarnych.

30.1.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy państwa i odpowiadającego mu numeru.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Nazwa państwa – Irak / Republika Iraku
Numer na mapie – 2

30.2.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawne odpowiedzi
Typ 1.: Organizacja Paktu / Traktatu Północnoatlantyckiego
Typ 2.: Pakt / Traktat / Sojusz Północnoatlantycki

Zadanie 31. (0–12)

Temat 1.

Porównaj kompetencje centralnych organów władzy prawodawczej we współczesnej Rzeczypospolitej Polskiej z rozwiązaniami z przytoczonych fragmentów *Konstytucji RP* z 17 marca 1921 roku. Weź pod uwagę kompetencje: ustrojodawcze, ustawodawcze, wobec Prezydenta RP i wobec Rady Ministrów RP.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej; 4) wyjaśnia terminy: sesja plenarna, komisja parlamentarna, kworum, interpelacja, zapytanie poselskie. 23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 4) przedstawia procedurę zmiany Konstytucji. 24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) wymienia kompetencje Sejmu i Senatu w państwie i przedstawia znaczenie obu izb oraz Zgromadzenia Narodowego w systemie władz Rzeczypospolitej Polskiej; 3) podaje przykłady stosowania w procedurze legislacyjnej polskiego parlamentu większości zwykłej, bezwzględnej i kwalifikowanej. 26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) przedstawia konstytucyjne procedury powoływania i odwoływania rządu, zmiany rządu i zmiany ministrów. (IV z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) […] interpretuje proste przepisy prawne. (III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający: 1) przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw.

Zasady oceniania

Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **12 PKT** Zdający w pełni porównał: 1) kompetencje ustrojodawcze Sejmu RP i Senatu RP, stwierdzając, że: – nie istnieje obecnie procedura zmiany konstytucji przez sam Sejm RP, a w konstytucji marcowej drugi z rzędu wybrany Sejm RP mógł dokonać jej rewizji większością 3/5 głosujących, przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów; – obecnie inicjatywa co do zmiany konstytucji może być zgłoszona przez nieco mniejszą liczbę posłów niż w konstytucji marcowej (1/5 a nie 1/4), a mają ją także – inaczej niż w akcie z 17 marca 1921 roku – Senat RP i Prezydent RP; – obecnie konstytucja może być zmieniona także przez Sejm RP i Senat RP, ale w przypadku tej ostatniej izby wystarcza bezwzględna większość głosów (a nie – 2/3); w głosowaniu sejmowym mamy – tak jak i wówczas – większość kwalifikowaną 2/3, kworum jest takie same (co najmniej połowa ustawowej liczby posłów), w obu przypadkach izby muszą uchwalić ustawę w tym samym brzmieniu; – obecnie – inaczej niż w konstytucji marcowej – jest możliwość przeprowadzenia referendum zatwierdzającego zmiany w *Konstytucji RP*, jeśli dotyczą one przepisów rozdziału I, II lub XII, a zatem wówczas pozycja parlamentu czy izby pierwszej parlamentu była w tym względzie wyższa; – tak wówczas, jak i obecnie Prezydent RP nie ma prawa weta, a zatem pozycja parlamentu jest obecnie w tym względzie wyższa niż przy procedurze ustawodawczej; 2) kompetencje ustawodawcze Sejmu RP i Senatu RP, stwierdzając, że: – obecnie inicjatywa ustawodawcza przysługuje większej liczbie podmiotów, przy tym – inaczej niż w przypadku konstytucji marcowej – ma ją Senat RP jako całość i grupa co najmniej 15 posłów, a nie – Sejm RP jako całość; – w obu przypadkach Senat RP miał możliwość wprowadzenia poprawek do ustawy uchwalonej przez Sejm RP, które mógł odrzucić Sejm RP, ale dziś większość konieczna do ich odrzucenia jest nieco mniejsza – bezwzględna, a nie – 11/20; – w obu przypadkach Senat RP miał możliwość odrzucenia ustawy, dziś weto to może być odrzucone przez Sejm RP większością bezwzględną, a w przytoczonych przepisach art. 35 nie ma procedury jego odrzucania (jeśli taka była praktyka, oznacza to weto absolutne Senatu RP);	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

– w konstytucji marcowej – inaczej niż obecnie – Prezydent RP nie miał prawa weta wobec ustawy, obecnie jest to weto zawieszające, które może być odrzucone przez Sejm RP większością kwalifikowaną 3/5 głosów, a zatem wówczas rola parlamentu w procesie ustawodawczym była wyższa niż obecnie; – w konstytucji marcowej – inaczej niż obecnie – nie było organu, który miał prawo badania konstytucyjności ustaw (ważności ustaw należycie ogłoszonych), a współcześnie Trybunał Konstytucyjny może stwierdzić, że ustawa lub jej część jest niezgodna z *Konstytucją RP*, a zatem wówczas rola parlamentu w procesie ustawodawczym była wyższa niż obecnie; 3) kompetencje Sejmu RP i Senatu RP wobec Prezydenta RP, stwierdzając, że: – w konstytucji marcowej Prezydent RP był wybierany przez Sejm RP i Senat RP, połączone w Zgromadzenie Narodowe, a obecnie jest on wybierany w wyborach powszechnych; z tego wynika znacznie wyższa pozycja parlamentu w konstytucji marcowej niż obecnie, gdyż wówczas był jedynym organem centralnym posiadającym legitymizację z bezpośrednich wyborów; – w obu przypadkach Prezydent RP to organ nieodpowiedzialny politycznie przed parlamentem; – w obu przypadkach Prezydent RP to organ odpowiedzialny prawnie (konstytucyjnie); w konstytucji marcowej o postawieniu głowy państwa przed Trybunał Stanu decydował wyłącznie Sejm RP większością kwalifikowaną 3/5 głosów, obecnie decyduje o tym Zgromadzenie Narodowe, a większość jest wyższa i wynosi 2/3; oznacza to brak udziału Senatu RP w tej procedurze wg konstytucji marcowej (ale trzeba zauważyć, że wówczas Trybunał Stanu był wybierany w 2/3 przez Sejm RP, a w 1/3 – przez Senat RP, podczas gdy obecnie jest on kreowany tylko przez Sejm RP); 4) kompetencje Sejmu RP i Senatu RP wobec Rady Ministrów RP, stwierdzając, że: – w obu przypadkach do dymisji ministrów może doprowadzić Sejm RP poprzez wotum nieufności: obecnie uchwalane większością bezwzględną, wówczas – „zwyczajną”; – w konstytucji marcowej wobec Rady Ministrów RP Sejm RP mógł uchwalić wotum nieufności zwyczajną większością, obecnie istnieje instytucja konstruktywnego wotum nieufności – głosowane jest ono bezwzględną większością głosów i jednocześnie oznacza powołanie nowego premiera (we wniosku o takie wotum musi być podana ta kandydatura);	

– w konstytucji marcowej podobnie jak obecnie istniała instytucja interpelacji Rady Ministrów RP i jej członków, ale wówczas mogli je formułować zarówno członkowie Sejmu RP, jak i Senatu RP, a obecnie – wyłącznie Sejmu RP; obecnie istnieje także instytucja zapytań poselskich; – w obu przypadkach ministrowie są odpowiedzialni prawnie (konstytucyjnie), a o postawieniu przed Trybunał Stanu decyduje Sejm RP większością kwalifikowaną 3/5 głosów. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.	
Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **8 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>albo</u> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **4 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>albo</u> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.

	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
0 PKT Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 pkt, nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 2.

Scharakteryzuj system ochrony praw człowieka w Rzeczypospolitej Polskiej, biorąc pod uwagę systematykę z niniejszego schematu.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. (IV z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	27. Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego. Zdający: 2) przedstawia uprawnienia i sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich. 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 4) wyjaśnia, w jaki sposób realizuje się w Polsce zasadę niezależności sądów i niezawisłości sędziego […]. 31. Sądy i Trybunały. Zdający: 1) przedstawia sposób powoływania i zadania Sądu Najwyższego […];

	2) omawia sposób działania Trybunału Konstytucyjnego, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw; ocenia znaczenie skargi konstytucyjnej dla funkcjonowania państwa prawa; 3) przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce i wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w niej Sąd Najwyższy i Krajowa Rada Sądownictwa. 34. Prawo administracyjne. Zdający: 2) przedstawia strukturę sądownictwa administracyjnego; opisuje przebieg postępowania administracyjnego; 3) wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji i postanowień organów administracyjnych (odwołanie, zażalenie, skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego, skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego). 36. Prawa człowieka. Zdający: 3) rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne […]. 37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający: 1) przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wymienia środki i mechanizmy ich ochrony w Polsce. (IV z.p.) 6. Ochrona praw i wolności. Zdający: 1) przedstawia główne środki ochrony praw i wolności w Polsce; 2) opisuje sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka […]. (III etap) 15. Władza sądownicza. Zdający: 1) przedstawia organy władzy sądowniczej, zasady, wedle których działają sądy (niezawisłość, dwuinstancyjność) i przykłady spraw, którymi się zajmują.

Zasady oceniania

Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **12 PKT** Zdający w pełni scharakteryzował: 1) wolności i prawa osobiste w *Konstytucji RP*, wskazując: – wolności osobiste: wolność osobista, wolność sumienia i wyznania, wolność i ochrona tajemnicy komunikowania się, wolność poruszania się po terytorium RP, wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (wolność słowa w aspekcie osobistym); – prawa osobiste: prawo do życia, prawo do nietykalności osobistej, prawo do humanitarnego traktowania w sytuacji zatrzymania, pozbawienia wolności, prawo do własności, prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia, prawo do decydowania o swoim życiu osobistym, prawo do wychowania swoich dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami i uwzględniając stopień podmiotowość dziecka i jego stopień dojrzałości, prawo do nienaruszalności mieszkania, prawo danej jednostki do dostępu do dotyczących jej urzędowych dokumentów i zbiorów danych, prawo do opuszczenia terytorium RP, prawo azylu w RP dla cudzoziemców; – zakazy związane z prawami i wolnościami osobistymi: zakaz poddawania eksperymentom bez wyrażonej zgody, zakaz poddawania torturom i okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu; zakaz nakładania na ludzi obowiązku pozaustawowego w sprawie ujawniania przez nich informacji ich dotyczących, zakaz wydalania obywatela RP z kraju oraz zakazania mu powrotu do kraju, zakaz zmuszania do uczestnictwa lub nieuczestniczenia w praktykach religijnych, zakaz zmuszania do ujawienia swego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania, zakaz cenzury prewencyjnej, zakaz ekstradycji obywatela polskiego; 2) wolności i prawa polityczne w *Konstytucji RP*, wskazując: – wolności polityczne: wolność zrzeszania (w aspekcie politycznym), wolność zgromadzeń, wolność słowa (w aspekcie politycznym); spostrzeżenie, że wolności są w korzystaniu ograniczone prawami innych; – prawa polityczne: prawo do uczestnictwa w wyborach i referendach, prawo do kandydowania w wyborach, prawo do informacji publicznej, prawo składania petycji, wniosków i skarg do władz publicznych, prawo do równego dostępu do służby publicznej; 3) sądowe środki ochrony praw człowieka w RP, wskazując:	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

– prawo każdego człowieka do rozpatrzenia sprawy, w tym wszczynania postępowania, przez bezstronny i niezawisły sąd bez nieuzasadnionej zwłoki; – prawo do zaskarżania orzeczeń wydawanych w pierwszej instancji – możliwość środka odwoławczego, w tym apelacji, do sądu II instancji oraz nadzwyczajne środki odwoławcze od orzeczeń II instancji w sądach powszechnych – możliwość złożenia kasacji/skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego; – możliwość skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego oraz skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego; 4) pozasądowe środki ochrony praw człowieka w RP, wskazując: – skargę konstytucyjną – każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z *Konstytucją RP* aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach; – możliwość odwołania od decyzji administracyjnej do właściwego organu odwoławczego; – prawo każdego do wystąpienia z wnioskiem do Rzecznika Praw Obywatelskich o pomoc w obronie swoich praw lub wolności naruszanych przez organy władzy publicznej; – rolę Rzecznika Praw Obywatelskich w krajowym systemie ochrony praw człowieka: może wystąpić do TK o zbadanie zgodności przepisów ustawy z *Konstytucją RP*, ma prawo wnosić kasację lub skargę kasacyjną do SN, skargę kasacyjną do NSA, wszczynać postepowanie w sprawach cywilnych, administracyjnych oraz brać w nich udział; – instytucję Rzecznika Praw Dziecka, ważna w zakresie ochrony praw dzieci. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.	
Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **8 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) albo – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne

5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem; ustosunkował się do oceny autora.	fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **4 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) albo – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
0 PKT Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 pkt, nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za

zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 3.

Od traktatu paryskiego do traktatu z Lizbony – scharakteryzuj etapy integracji europejskiej w aspekcie traktatowym, gospodarczym i terytorialnym.

Wymagania egzaminacyjne 2022	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji); 3) wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne, oraz wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej. 45. Polska w Unii Europejskiej. Zdający: 1) wyjaśnia, na czym polega swobodny przepływ osób, kapitału, towarów i usług w Unii Europejskiej […]. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 1) przedstawia cele i etapy integracji europejskiej (traktaty rzymskie, traktaty z Maastricht, Nicei, Lizbony); 4) wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej i uzasadnia swoją opinię na temat jej dalszej integracji i rozszerzania.

Zasady oceniania

Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **12 PKT** Zdający w pełni scharakteryzował: 1) początkowe etapy integracji (w ramach Wspólnot) w aspekcie traktatowym i gospodarczym, wskazując na: – traktat paryski i powstanie EWWiS: współpraca w dziedzinie surowcowej: wydobycia węgla, produkcji stali i obrotu tymi surowcami; – traktaty rzymskie i powstanie EWG i Euratomu: współpraca w dziedzinie energii atomowej (EA) oraz szersza współpraca gospodarcza w ramach EWG prowadzącą do strefy wolnego handlu (zniesienie ceł w wymianie handlowej między państwami członkowskimi), a później unii celnej (dodatkowo wspólna taryfa celna wobec państw trzecich);	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).

– Jednolity akt europejski i wprowadzenie wspólnego rynku, a zatem poza unią celna dodatkowo swobodnego przepływu osób, kapitału i usług; 2) integracja z lat 90. XX wieku – poszerzenie pola współpracy, wskazując na: – traktat z Maastricht i początek unii gospodarczo-walutowej, wprowadzenie euro z możliwością dla krajów członkowskich pozostania poza strefą lub koniecznością (w przypadku chęci akcesji) wypełnienia warunków ekonomicznych, powołanie europejskiego banku centralnego; – funkcjonowanie na mocy traktatu z Maastricht, a potem z korektą z traktatu z Amsterdamu kolejnych – pozagospodarczych – płaszczyzn integracji: wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (m.in. Wysoki Przedstawiciel UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa w traktacie z Amsterdamu) oraz wspólnej polityki wewnętrznej i współpracy wymiarów sprawiedliwości; – włączenie kwestii układu z Schengen do porządku UE, wprowadzenie procedur sankcyjnych wobec państw członkowskich naruszających demokrację oraz wzmocnienie pozycji parlamentu i Trybunału Sprawiedliwości traktatem z Amsterdamu; 3) aspekt traktatowy integracji – kwestia podmiotowości UE: – traktat z Maastricht ustanawiający Unię Europejską, korzystającą w stosunkach międzynarodowych z podmiotowości prawno-międzynarodowej Wspólnoty Europejskiej (d. EWG); – traktat z Nicei – reforma systemu instytucjonalnego UE związana z planowanym poszerzeniem organizacji o państwa postkomunistyczne, nowe przeliczenia głosów w Radzie UE, określenie składu Parlamentu i Komisji w kwestii liczby przedstawicieli państw członkowskich; wprowadzenie sądu I instancji; – traktat z Lizbony – UE jako organizacja o podmiotowości prawno-międzynarodowej (likwidacja Wspólnot), wprowadzenie stałej instytucji przewodniczącego Rady Europejskiej, wskazanie na triadę instytucji UE najbardziej istotnych dla funkcjonowania UE: Parlament, Radę i Komisję; 4) etapy integracji w aspekcie terytorialnym, wskazując: – 6 członków-założycieli Wspólnot Europejskich i sygnatariuszy traktatu paryskiego i traktatów rzymskich: RFN, Francja, Włochy, Belgia, Holandia, Luksemburg; – rozszerzenia Wspólnot Europejskich z lat 70. i 80. o: Danię, Irlandię i Wielką Brytanię (1973), Grecję (1981) oraz Hiszpanię i Portugalię (1986);	JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

– rozszerzenia UE o państwa neutralne EFTA i państwa Europy południowej: Austrię, Finlandię i Szwecję (1995) oraz Cypr i Maltę (2004); – rozszerzenia UE o państwa postkomunistyczne: Czechy, Estonię, Litwę, Łotwę, Polskę, Słowację, Słowenię i Węgry (2004), Bułgarię i Rumunię (2007) oraz Chorwację (2013); – wystąpienie z UE Wielkiej Brytanii – proces rozpoczęty w wyniku referendum z 2016 r., a zakończony formalnym wystąpieniem w 2020 r. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.	
Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **8 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) albo – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **4 PKT** Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) albo – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.

	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
0 PKT Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 pkt, nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.